

Latająca Biblioteka Pomysłów

Cykl spotkań warsztatowych dla bibliotekarzy o nowej literaturze dziecięcej i młodzieżowej

Nie tylko tekst – alternatywne formy czytelnicze wspierające rozwój wyobraźni i umiejętności narracyjne u dzieci

Prowadzenie: Marta Todys

Badania czytelnictwa

Badania czytelnictwa przedstawiane corocznie przez Bibliotekę Narodową pokazują, że promocja książki i czytelnictwa dzieci i młodzieży to dla ludzi kultury istotne zadanie. Na szczęście, coraz więcej instytucji kulturalno-oświatowych takich jak przedszkola, szkoły, domy kultury, planuje działania aktywizujące obecnych i potencjalnie przyszłych czytelników.

Rozszerzająca się definicja książki, promocji czytelnictwa i zmieniające się funkcje bibliotek

Biblioteki coraz chętniej otwierają się na potrzeby dzieci i młodzieży, stwarzając przestrzenie przyjazne młodym ludziom i różnymi sposobami zachęcając do kontaktu – zarówno z książką, biblioteką, jak też szeroko pojętą kulturą i sztuką.

Organizowane są imprezy plenerowe, akcje bazujące na skojarzeniach z książką, wystawiane są prace uczestników bibliotecznych warsztatów. Przestrzenie biblioteczne stają się miejscem spotkań nie tylko czytelników, ale i okolicznych mieszkańców – zarówno osób czytających, jak i nieczytających. W ofercie bibliotek można znaleźć zajęcia z krawiectwem, spotkania podróżnicze, spotkania kół zainteresowań. Także lekcje biblioteczne – pierwsze spotkania najmłodszych z biblioteką.

Wszystkie: i tradycyjne, i te niespecyficzne działania okołoczytelnicze zachęcają do bywania w instytucjach kultury i bibliotekach oraz budują dobre skojarzenia, które bardzo często przekładają się na zainteresowania literaturą i książką.

Młodzież w bibliotece

Choć wydaje się, że młodzież czyta coraz mniej, młodzi ludzie są obecni w bibliotece, wypożyczają książki. Niestety, młodych czytelników nie przybywa tak wielu, jak byśmy chcieli. Warto więc popatrzeć co i jak czytają dzieci i młodzież.

Jakość czytelnictwa młodych ludzi i ich zaangażowanie w lekturę zależą od wielu czynników – ograniczenia czasowe, przeładowanie dodatkowymi zajęciami, przebodźcowanie czy wszechobecna elektronika mogą rozpraszać i odciągać od pełnego skupienia.

Umiejętność zagłębienia się w świecie lektury, „zacytanie się” wymagają wprawy. Wejście w świat książki to zgoda na konwencję, świat przedstawiony, kreacje; to też umiejętność czytania historii. Ważna jest kolejność wydarzeń, zdolność przewidywania rozwoju opowieści i zachowań bohaterów, „obserwowanie” ich i wyciąganie wniosków.

Co nam daje rozwijanie wyobraźni i umiejętności narracyjnych?

Okazuje się, że proste, wydawałoby się, przedszkolne ćwiczenia typu „uporządkuj obrazki” są ćwiczeniami bardzo ważnymi na tym etapie rozwoju i mogą wpływać na późniejsze kompetencje czytelnicze i poznawcze. Tego typu ćwiczenia, rozwijane i urozmaicane na późniejszych etapach edukacji, udoskonalają narracyjne umiejętności młodych ludzi.

Kompetencje narracyjne rozumiem tu bowiem jako zdolność odczytywania, odnajdywania lub konstruowania opowieści z posiadanych danych, obserwacji lub doświadczeń. Budujemy i rozumiemy świat wokół siebie na podstawie tego, co już wiemy, co przeżyliśmy lub co usłyszeliśmy czy przeczytaliśmy.

Definicja słownika PWN podaje, że narracja to:

1. «sposób wypowiedzi w utworze epickim, mający na celu przedstawienie zdarzeń w określonym porządku czasowym»
2. «opowiadanie»,

zaś narrator to:

1. «w utworze literackim: postać opowiadająca przebieg akcji»
2. «osoba opowiadająca coś».

Tworzenie historii z pozornie niepowiązanych rysunków, znaków czy symboli to umiejętność budowania opowiadania ze słów, które dla opowiadającego są najważniejsze do zbudowania przekazu. Te słowa-klucze, uzupełniane są następnie innymi, wypełniającymi i ubarwiającymi opowieść.

Współuczestniczenie w tym procesie daje odbiorcom szansę zrozumienia intencji narratora i w efekcie znalezienie sensu i zrozumienie tekstu. Wspólne, głośne czytanie również pozwala na szlifowanie tego typu kompetencji. Mają szczęście ci, którzy mogli doświadczać takiego treningu od najmłodszych lat. Warto jednak w każdym wieku podejmować działania, dzięki którym lepiej poznajemy i rozumiemy zarówno otaczający nas świat, jak i siebie samych.

Nie tylko tekst – z jakich metod można korzystać w bibliotece?

Szalenie więc cieszy mnie pojawienie się na rynku wartościowych i pięknych książek obrazkowych. **Warsztaty pracy z książką obrazową i komiksem** to jedna z metod, jakie można stosować w bibliotece.

Innymi metodami i technikami, którymi można posługiwać się w pracy bibliotecznej, to ćwiczenia z użyciem **kości opowieści i kart dialogowych**. Oprócz klasycznych sposobów, bardzo wartościowe jest ćwiczenie polegające na zamianie kolejności posiadanych w rozdaniu elementów. Ułożona już raz historia może zmieniać się – przy wykorzystaniu tych samych elementów – w zupełnie inną opowieść.

Warto też włączyć do działań różne formy teatralne, na przykład **czarny teatr, teatr cieni, teatry lalkowe, teatrzyk Kamishibai**. Także spotkania przy **grach planszowych** to okazja do budowania historii, odnajdywania szczegółów i trenowania spostrzegawczości.

W pracy bibliotekarza pomocne są też różnego rodzaju **happeningi, performance, wystawy**. Korzystanie z tego typu nieoczywistych aktywności pozwala ich uczestnikom spojrzeć na swoje otoczenie inaczej niż zazwyczaj, z innej perspektywy.

Doświadczenie sprawczości, odkrycie tego, że można mieć wpływ na kształt i przebieg tworzonej historii, owocuje podejmowaniem świadomych działań oraz takich decyzji, które dają szansę na posiadanie dobrych relacji z innymi i satysfakcję z własnego życia.

Marta Todys – bibliotekarka dziecięca, członkini Polskiej Sekcji IBBY oraz PSPiA KLANZA.

Od ponad dziesięciu lat prowadzi warsztaty pracy z książką, m.in. we współpracy z Wydawnictwem Dwie Siostry i Narodową Galerią Sztuki „Zachęta”. Promując czytelnictwo i dobrą literaturę dla dzieci i młodzieży, pracuje również z rodzicami. Do rozmów o książkach wykorzystuje nie tylko przestrzeń biblioteki, ale także miejsca sąsiedzkich spotkań, księgarnie, galerie sztuki.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Projekt dofinansowany ze środków
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Organizatorzy: Wydawnictwo Dwie Siostry i Polska Sekcja IBBY

Patron: Lustró Biblioteki

© Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa 2018